

Túrkeve Város Polgármestere
Túrkeve, Petőfi tér 1.

Az előterjesztést véleményezi:
Pénzügyi, költségvetési, gazdasági,
idegenforgalmi, környezetvédelmi,
városfejlesztési és mezőgazdasági bizottság

Előterjesztés
Pásztó puszta helyi védett terület bővítéséről

Tisztelt Képviselő-testület!

Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy jelen helyzetünkben a városunk legfontosabb gondjai között nem szerepel természeti értékgazdagságunk védelme. Tudom, hogy a város likviditási helyzete, a munkáltatói nehézségek, a szociális problémák, a pályázatok sikeres lebonyolítása mindenkinek elsőbbséget élvez, ennek ellenére úgy ítélem meg, hogy nem mondhatunk le arról, hogy erkölcsi kötelezettségeinknek is eleget tegyünk. Pásztó puszta védettségének kezdeményezése 1997-ben történt meg, s lett ezt követően helyi védett. Úgy ítélem meg, hogy Túrkeve város önkormányzatának közigazgatási területén napjainkig a legfontosabb helyi védett terület. Egybefüggő, csaknem 360 hektárt őrzi az egykori csordajárás és a pannon szikes gyepek emlékét. Számtalan madárvédelmi, fajvédelmi törekvés valósul itt meg, amelyek közül ki szeretném emelni a kék vércse (*Falco vespertinus*) védelmét.

A kék vércse Európa egyik legkülönlegesebb és természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű ragadozómadara. A faj a sólyomfélék közé tartozik, és elsősorban a nyílt pusztai, sztyeppei és mezei élőhelyekhez kötődik. Elterjedési területének nyugati határa a Kárpát-medencében húzódik, ezért Magyarország különösen fontos szerepet játszik az európai állomány fennmaradásában. A hazai populáció az egyik legjelentősebb az Európai Unióban, így a faj védelme nemzetközi természetvédelmi felelősség is.

A kék vércse jellegzetesen vonuló madárfaj: a telet Afrika déli területein tölti, tavasszal pedig visszatér a közép- és kelet-európai költőhelyekre. Saját fészket nem épít, hanem elsősorban vetési varjak, ritkábban szarkák vagy dolmányos varjak elhagyott fészkeit foglalja el. Ez az ökológiai sajátosság hosszú távon rendkívül sérülékennyé teszi a fajt, mert állományának alakulása szorosan összefügg a vetési varjú telepeinek fennmaradásával, vagy mesterséges fészektelepekkel, mint amilyen Pásztó puszta szomszédságában is található. A 20. század második felében a vetési varjú intenzív gyérítése következtében sok tradicionális költőtelep megszűnt, ami a kék vércse állományának drasztikus visszaesését okozta.

A faj természetvédelmi helyzete Európában hosszú ideig kedvezőtlen volt. Az intenzív mezőgazdasági művelés, a gyepek felszámolása, a rovarállomány csökkenése és a fészkelőhelyek eltűnése miatt több országban jelentősen visszaesett az állománya. A Balkánon és Kelet-Európában még ma is nagyobb populációi élnek, azonban az európai állomány több térségben töredezetté vált.

Magyarországon az 1950-es években még több száz páros telepei voltak ismertek az Alföld nagyobb pusztáin, Túrkeve térségében pl. a kabai rizsföld-rendszer mellett. Az 1980-as és 1990-es években azonban a nagy kolóniák többsége megszűnt, és az állomány jelentős része szétszórta, magányosan költött. A 2000-es évek elején a hazai állományt körülbelül 600–700 párra becsülték. A faj megőrzése érdekében ekkor indultak el azok az összehangolt természetvédelmi programok, amelyek később nemzetközi szinten is jelentős eredményeket hoztak.

A magyarországi természetvédelmi intézkedések egyik legfontosabb eleme a mesterséges fészektelepek kialakítása volt, mint ahogy ez a Hortobágyi Nemzeti Park és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület munkatársainak köszönhetően térségünkben is megtörtént. Mivel a vetési varjútelepek száma csökkent, a természetvédők műfészkeket helyeztek ki facsoportokba, fasorokba és oszlopokra. Ezeket a kék vércsék gyorsan elfoglalták, és több térségben stabilizálódott vagy növekedni kezdett az állomány, így városunkban is. Emellett jelentős szerepe volt az elektromos hálózatok madárbarát átalakításának is, mivel a nem szigetelt oszlopok sok madár pusztulását okozták áramütés következtében.

A faj védelmében kulcsfontosságú a megfelelő táplálkozóterületek megőrzése is. A kék vércse főként nagytestű rovarokat – például sáskákat, szöcskéket –, valamint kisebb gerinceseket fogyaszt. Ezért számára különösen fontosak a természetközeli gyepek, legelők és extenzíven művelt mezőgazdasági területek. A túl intenzív agrárgazdálkodás, a vegyszerhasználat és a gyepek feltörése jelentősen csökkenti a táplálékbázist. A természetvédelmi célok között ezért kiemelt szerepet kapott a legelőgazdálkodás fenntartása, a mozaikos élőhelykezelés és a biodiverzitás-barát agrárkörnyezet-gazdálkodás támogatása.

A hazai és nemzetközi természetvédelmi programok eredményeként az elmúlt két évtizedben több térségben kedvezőbb trendek jelentek meg. Magyarországon a LIFE-programok, az MME (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület) Kék vércse-védelmi Munkacsoportjának tevékenysége és a nemzetközi együttműködések hozzájárultak ahhoz, hogy a faj állománya stabilabbá váljon. Ugyanakkor a faj továbbra is sérülékenynek tekinthető, mivel a klímaváltozás, az afrikai telelőterületeken jelentkező környezeti problémák és az európai mezőgazdaság intenzifikációja továbbra is veszélyeztető tényezők.

A természetvédelmi feladatok ezért ma már nemcsak közvetlen fajvédelemre irányulnak, hanem teljes élőhelyrendszerek megőrzésére is, mint azzal Pásztó pusztája esetében is foglalkozunk. Fontos cél a vetési varjú telepeinek védelme, a gyepek fenntartása, az agrártámogatások természetbarát átalakítása, valamint az elektromos infrastruktúra további madárbarát fejlesztése. Emellett kiemelt jelentőségű a monitoring és a kutatás, mivel a vonulási útvonalak, a túlélési arányok és a klímaváltozás hatásainak vizsgálata alapvető a hosszú távú természetvédelmi stratégia kialakításához.

Fontos, hogy Túrkeve város pásztói helyi védett területének közvetlen szomszédságában a 0502 helyrajzi számon található a kék vércse a térségi populációjának legjelentősebb költőállománya. Ezen költőállomány védelmére nem tettem korábban semmilyen intézkedési javaslatot, mert biztosítottnak láttam a Pásztó pusztája védelmével, mint táplálékbázis védelmével a költőhely megmaradását. Azonban az elmúlt tél rámutatott, hogy csakúgy, mint számos más túrkevei fásor, ezen költőhelyek is veszélyben vannak. Gépesített faritkítások, fatolvajlások történtek mindazon túl, hogy a költőállomány mesterséges odúi is erősen megkoptak. Éppen ezért úgy ítélem meg, hogy szükséges azon fásor helyrajzi számának a védett területhez történő csatolása és konkrét természetvédelmi intézkedések megvalósítása a kék vércse költőállomány védelme érdekében, amelyeket jelen előterjesztésemben foglalkozok össze. Éppen ezért javaslom, hogy a 0502 hrsz-mal a Pásztó pusztája helyi védett természetvédelmi terület egészüljön ki, és kapjon helyi védettséget.

A magyar természetvédelmi szabályozás ehhez jelentős eszközöket biztosít az önkormányzatok számára. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján a települési önkormányzatok helyi jelentőségű védett természeti területeket és természeti emlékeket hozhatnak létre. Ez lehetővé teszi, hogy egy település saját rendeletben védelmet biztosítson például gyepterületnek.

Ezen kezdeményezés elfogadását kérem tehát a tisztelt Képviselő-testülettől!

Túrkeve, 2026. május 12.

Sallai Róbert Benedek
polgármester

Az előterjesztés törvényes:

Czucziné Keresztes Anita
jegyző

97/2026. (V.21.) sz. képviselő-testületi határozati javaslat
Pásztó puszta helyi védett terület bővítéséről

Túrkeve város képviselőtestülete úgy dönt, hogy a Pásztó puszta helyi természetvédelmi terület kiterjedését és védelmének mértékét kiterjeszti a 0502 helyrajzi számú kivett besorolású területre is, és rendelkezik az ott található kékvércse állomány védelméről természetvédelmi kezelési tervben foglaltak szerint. A terv előkészítésével és végrehajtásával megbízza Túrkeve város polgármesterét, míg jegyzőjét felkéri a hivatalos védelmi intézkedések megvalósítására.

Erről értesülnek:

1. Képviselő-testület tagjai
2. Polgármesteri Hivatal tisztségviselői